

[בשו"ת שבט הלוי (ח"ו לב) נקט כדברי הרמ"א, וכתב להוכיח כן משאר פוסקים, שלא להתיר אלא בשדרכו ברפוי. ואף על פי כן כתב שם להתיר להגביה או להנמיך סטנדר העשוי לכך, על ידי חיזוק הברגים, שמלבד מה שאין שייכת כאן תקיעה ממש, גם אינו מכניס חלק אל תוך חלק אחר, כבמיטה של פרקים. ועוד, לפי ששני חלקי הסטנדר לעולם הם ביחד למעלה או למטה כפי הצורך, והרי הכלי עשוי בשלמות גם ללא הידוק. ואינו בכלל כלים של פרקים המבוארים בגמרא. ויש פוסקים המחמירים בדבר.]

[וכן התיר מדינא להכין 'סודה סטרים' [אך לא 'סיפולוקס'. ובשו"ת אור לציון התיר להשתמש במכשיר זה] בשבת, הגם שנעשה על ידי הברגת הבקבוק בהידוק למכשיר; וזה על פי דעת הסוברים שהברגה מהודקת ללא תקיעה אין בה איסור דאורייתא, ואם כן באופן שהדבר עשוי לפתוח ולנעול תמיד, יש להקל אף מדרבנן].

וכיוצא בדבר כתב בספר 'שמירת שבת כהלכתה' (כח,מו) שמותר להרכיב או לפרק 'הליכון' (= כסא לתינוק העשוי משני חלקים; החלק העליון ניתן לפירוק, והחלק התחתון מיועד להרגיל את התינוק ללכת) — הואיל והוא מיועד לכך, להבריג ולפרק לפי צורך התינוק. ובשו"ת אור לציון (ח"ב כו,א-ב) מבור שגם דבר שרגילים לשנות את מצבו, אסור לתקוע את התמוכות או הברגים בחזקה, אלא ישאירנו רפוי במקצת].

פרק רביעי — 'במה טומנין'

'איבעיא להו גפת של זיתים תנן אבל דשומשמין שפיר דמי או דילמא דשומשמין תנן וכל שכן דזיתים' — אין זה ספק מציאותי, האם השומשמין מוסיפים הבל אם לאו, אלא שמסופק כמה שיעור תוספת הבל לאיסור הטמנה, שמה מתוך שהשומשמין הבלם מועט לא גזרו בהם. (שפת אמת. וע' חדש האביב כאן. ולהלן (מט.) נסתפקו בעשבים לחים מחמת דבר אחר אם אסור, ופרש ב'חדש האביב' שם שהספק הוא האם בהבל מועט כזה גזרו).

דף מח

'חזיוה להו עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא — נזחיה רבה. אמר ליה רבי זירא: מאי שנא ממיחם על גבי מיחם? אמר ליה: התם אוקומי קא מוקים, הכא אולודי קא מוליד' — יש מן הראשונים שמפרשים הנידון כאן בהנחת צונן על גבי מיחם כדי להפשירו, באופן שאילו היה משאיר אותו זמן רב, היה מגיע לחום שהיד סולדת בו. ורבה אסר זאת. [ואולם יש מן הראשונים שהתירו להפשיר באופן זה, כשמשיגיה שלא להשהותו עד שיתחמם. ע' במובא לעיל מ:]. אבל אם מניח במקום שאינו יכול להתחמם כל כך — מותר. (וראה בבאור מחלוקת רבה ור' זירא לפי הסבר זה, בשו"ת אבני נזר או"ח קצג).

ואולם יש חולקים על פירוש זה, שלפיו אין קשר למעשה זה עם ענין הטמנה שאנו עוסקים בו, והיה לתלמוד להביא זאת בפרק 'כירה' —

לכן מפרשים שהנידון כאן משום הטמנה; לפי שמותר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל, כדי להפיג צינתו, וסבר רבי זירא שאפילו על גבי מיחם מותר. ורבה אסר זאת, מפני שתוספת חום המיחם ניכר בו, לפי שהעליון צונן לגמרי והתחתון מוליד חום בעליון, ולא התירו מיחם על גבי מיחם אלא מפני שאין חום התחתון ניכר בעליון. (רבנו יונה, הובא ברשב"א. וע' רא"מ הורביץ).

ויש להדגיש שאין זה ממש כמו הטמנה בדבר המוסיף הבל, שאם כן, היה אסור לעשות כן גם מבעוד יום, ואין הדין כן, אלא הכוונה שמשום הולדת חום בדבר הקר, עשאוהו חכמים לענין זה כדבר המוסיף הבל, שיהא אסור לעשות כן בשבת. (עפ"י באור הלכה רנז, 1).

ולפי פירוש זה יוצא שאסור להניח דבר צונן על גבי מיחם בשבת, גם אם אינו יכול להגיע ליד סולדת בו. אך כל זה דוקא אם עושה כן בדרך הטמנה, כגון שמכסהו בבגדים [או בנייר אלומניום. אג"מ או"ח ח"ד עד], אבל אם מניחו מגולה, אין איסור להניח דבר קר על המיחם, אם לא יוכל להגיע לכדי 'יד סולדת בו'. [נאם הוא מבושל כבר ויבש, מותר להניחו על הקדרה, שלא בדרך הטמנה, אף אם יגיע ליד סולדת, שהרי אין ביטול אחר ביטול]. (עפ"י משנה ברורה רנח סק"ב ובבאה"ל שם).

באג"מ שם משמע שגם דבר מבושל אסור ליתנו על קדרה אחרת בדרך של הטמנה, גם אם לא יוכל להגיע באותו מקום לכדי 'יד סולדת'. ונקט שם שעטיפה בנייר אלומניום דינה כהטמנה.

לכאורה יש מקום לדון את הנייר העוטף ככלי שמונח בו האוכל, ולא כדבר חיצוני שמטמנים בו, בפרט עתה שהשימוש בנייר אלומניום רגיל ואינו שונה במהותו משאר עטיפות, והרי אוכל המונח בכלי המיועד לו אינו נחשב מוטמן. וכבר דנו בדבר פוסקים אחרונים.

'הדר חזייה דפרס דסתודר אפומיה דכובא ואנה נטלא עילויה. נזחיה רבה. אמר ליה רבי זירא: אמאי? אמר ליה: השתא חזית. לסוף חזייה דקא מעצר ליה...' — פירוש, פרס סודר על גבי קנקן מלא מים או יין והניח הנטלה עליו, וכשעושים כן, עשוי הסודר להישמט באמצעותו ולהישרות בתוך המים או היין. ('חדושי הר"ן).

וע' רעק"א שדן אם מותר לפרוס בגד על הקנקן ללא הנחת כלי עליו, או גם בזה יש חשש סחיטה. ודייק מלשון השו"ע שמותר, אך הקשה על כך מקושיית הגמרא מפריסת בגד על הגיגית, והרי לא הוזכר שם שמניח עליו כלי. וכן מלשון הרמב"ם משמע שבכל אופן אין לפרוס.

— משמע שמשום עצם הרטבת הסודר לא חשש, ורק משום שיסחטנו לבסוף. ואם תאמר, הלא אמרו שרייתו של בגד זהו כיבוסו (זבחים צד:)? יש לומר לא אמרו אלא בבגד מלוכלך, אבל כאן שאין בו לכלוך, וגם אינו מתכוין כלל לכבס, אין בו איסור כלל מצד השרייה עצמה, ואפילו מדרבנן. (עפ"י הריטב"א)

— קשה, אם רבא ידע שאותו עבד יסחוט, מדוע לא מנעו מכך? ואפשר שהיה נכרי, וזה שגער בו — כדי שלא ילמדו בני הבית ממעשיו, ויבואו גם הם לעשות כמוהו. (מלא הרועים). או יש לומר 'חזייה דקא מעצר' לאו דוקא, אלא שרצה ועמד לסחוט. או יש לומר שעיקב הסודר עד מוצאי שבת ובלילה סחט. (שפת אמת)

'מתירין בית הצואר אבל לא פותחין' — לפי שקשר זה שהכובסים עושים בו, אינו של קיימא,

כי נועד להתרה, הלכך מותר להתירו. (עפ"י ריטב"א ו'הדושי הר"ן). והביאו שם פירוש, שאם אינו מתיר קשר זה אלא קורעו בניתוק — חייב חטאת. ויש שהוכיחו מדבריהם שהקורע תפירה שאינה של קיימא בשבת — חייב. ע' בהערות המהדיר לריטב"א, הר"מ גולדשטיין. ומחלוקת הראשונים היא לענין תופר וקורע. וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ד לה).

'הפוחת בית הצואר בשבת חייב חטאת' — רש"י מפרש שפוחתו מתחילתו, וחייב משום מלאכת 'מכה בפטיש', שהרי עתה הוא גומר מלאכתו של החלוק. ולא פרש שחייב משום 'קורע' — כי אין חייב משום קורע אלא הקורע על מנת לתפור. (רמב"ן וריטב"א — מכות ג:). ובבאור הלכה (שמ"ד ד"ה ולא) האריך להוכיח [גם בשיטת רש"י] שהקורע על מנת לתקן חייב אפילו שלא על מנת לתפור. ובאר מדוע לא כתב רש"י שחייב משום קורע — כי אין שם 'קורע' אלא בדבר שהוא עתה משחית ומקלקל, אלא שעושה כן לצורך תיקון אחר, [וכמו שהיה במשכן, אם נפלה תולעת ביריעה, היו קורעים אותה כדי לתקנה], אבל כאן שפוחת בית צואר, אין על כך שם 'קורע' כלל, אדרבה, בכך הוא גומר את הבגד ומשלימו, ולכן כתב רש"י שהוא חייב רק משום 'מכה בפטיש', וכמשמעות הגמרא שהשוותה קריעת בית הצואר להכנסת מוכין לכר. (יש ראשונים שפרשו שחייב (אף) משום קורע. וע' נפקותות בין דעה זו לדעת רש"י, במנחת חינוך — 'מוסך השבת', בונה ג).

דף מט

'אמר רבי ינאי: תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים. מאי היא?' — פירוש לאיזה ענין צריך להיות כאלישע, וכי מי שאינו צדיק כמותו לא יניח תפילין? — **'אביי אמר...'** — לא לענין חסידותו (כדלקמן), אלא לומר שצריך שיהא זריז ויכול להעמיד עצמו שלא להפית. (עפ"י רמב"ן, ר"ן. וע' פירוש נוסף בריטב"א).

יש מפרשים 'בעל כנפים' על שום שהיה כמלאך, שהיה מצוין בנקיון גופו. ע' מהרש"א.

'רבא אמר: שלא יישן בהן' — שינת קבע, אבל שינת עראי — כדי הילוך מאה אמה — מותר לישון כשהתפילין על ראשו. (עפ"י סוכה כו:). והרי"ף השמיט זאת, וכתב הראב"ד לפי שלמעשה יש להמנע אף משינת עראי כפירוש רבא 'שלא יישן בהן' וכל שינה במשמע, בין עראי בין קבע, שאף על פי שמן הדין שינת עראי מותרת, אך לפי שאין אנו יודעים לשער בשינה שיעור זה, אין ישנים בהם כלל כשהן בראשו. (מובא בר"ן).

ברמב"ן משמע שלרבא אסור מן הדין לישן שינת עראי, וחולק על הסוגיא בסוכה. (ויש אומרים שלאביי שינת עראי מותרת. ע' ריטב"א בסוכה שם; שפ"א). ודעת הרא"ש והר"י שמותר לישן שינת עראי. וכן משמע דעת הגר"א להלכה. ובשו"ע (או"ח מד) פסק לאיסור אלא אם מניח סודר עליהם. ואז מניח ראשו בין ברכיו והוא יושב וישן).

'שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו, והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק' — זה שהחמיר על עצמו להסתכן במקום שלא היה מחויב, והלא לפי דעת הרמב"ם (יסודי התורה ד,ה), במקום שאמרו יעבור ואל יהרג, אם נהרג ולא עבר, הרי זה

פרשו התוס' ועוד: אם מחבר בחזק (ותוקע) — חייבו רב ושמואל חטאת, ולכך ברפוי מסתבר שאסור מדרבנן, כתנא קמא. ואולם לרשב"ג שהתיר ברפוי לכתחילה, משמע שכשאינו רפוי פטור אבל אסור. וכן סוברים ר' אבא ורב הונא ב"ח. [ואולי גם לר' אבא ורהב"ח אם תוקע חייב חטאת, כרב ושמואל, אלא שכשאינו תוקע התירו לכתחילה. ע' רמב"ן וריטב"א]. ולדעת בית שמאי (ביצה כב.) יש בנין בכלים ואפילו אם אינו תוקע חייב (ראשונים).

והוא הדין המחזיר קנה מנורה בשבת — חייב חטאת [ולרשב"ג פטור], אבל קנה של סיידים (שמאריכים ומקצרים אותו תדיר לפי הצורך, ואין כאן גמרו של כלי. עפ"י רש"י) — לא יחזיר ואם החזיר פטור. רבי סימאי אומר: קרן עגולה (שהרכבתה מעשה אומן) — חייב. קרן פשוטה (מעשה הדייט) — פטור אבל אסור.

הלכה כרשב"ג שברפוי מותר, וכפי שנהגו בבית רבי חמא, וכר' אבא ורב הונא בריה דרב חייא. ר"ף ועוד. ויש פוסקים: דוקא בדבר שדרכו ברפוי. נחלקו הפוסקים בהברגה מהודקת ללא תקיעה, האם אסורה מדרבנן או מדאורייתא. וכתבו כמה פוסקים אחרונים להקל בהברגה, בכלים שהם מיוחדים לכך תדיר, לשנות את מצבם על ידי ההברגה.

ד. נותנים כלי תחת הנר מערב שבת לקבל ניצוצות, אבל לא יתן לתוכו מים. ופרשו בגמרא שאסרו זאת הואיל והוא מקרב את כיבוי בכך שנותן בו מים, (וגזור ערב שבת אטו שבת, לפי שדומה לאנשים כדבר המותר ויבואו לעשותו בשבת, ואפשר לבוא בכך לידי חיוב גמור. עפ"י רש"י ותוס').

א. כתבו הראשונים שמותר ליתן מים בכלי זכוכית שהשמן נתון בו, לפי שאין כוונתו לקרב הכיבוי אלא להגביה השמן ואין שייך לגזור שמא יעשה בשבת. ונחלקו האחרונים בנתינת מים בקנה של נר שעוה (ע' משנ"ב; חזו"א לה, ט).

ב. יש אומרים שאין איסור אלא כשנותן מים לאחר שהנר דולק, אבל נתן מים מקודם — אין זה 'מכבה' כלל, שהרי בשעה שנותן מים אין את מה לכבות. [ואולם אם היה עושה כן בשבת, נותן מים ואח"כ מדליק — יש צד לחייבו משום מכבה. עפ"י אבני נזר או"ח רלה]. ויש סוברים שלא נחלקו ראשונים בדבר זה, וכשאסור אסור בכל אופן (ע' חזו"א לה, ט).

ג. בירושלמי העמידו משנתנו כרבי יוסי האוסר גרם כיבוי בשבת, אבל לחכמים מותר, דלא כתלמודנו.

פרק רביעי; דפים מז — מח

זו. א. במה אין טומנים את הקדרה בערב שבת?

ב. האם מותר להטמין קדרה מערב שבת בדבר שאינו מוסיף הבל, וליתנה על גבי דבר המעלה הבל?

א. אין טומנים את התבשיל בערב שבת בדבר המוסיף הבל (גזרה שמא יטמין ברמץ ויבוא לחתות. לעיל לד כפרש"י). ומגו חכמים דברים המוסיפים הבל:

גפת [נסתפקו בגמרא אם דוקא גפת של זיתים אסור או אף של שומשמן]. (וכן הלכה. רבנו יונה, רשב"א ועוד. וע' ב"י רנז), זבל, מלח, סיד, חול — לחים ויבשים; תבן, זגים, מוכים, עשבים — בזמן שהם

לחים. [ונסתפקו בגמרא (מט. כפרש"י) האם מדובר בלחים מחמת עצמם דוקא, שעדיין לא נתיבשו, (ומוכין וכסות לחים — אתה מוצא בצמר הנמרט מביין ירכותיה של בהמה, שיש בו לחלוחית קבועה), או גם בלחים מחמת דבר אחר. ומסקנת ההלכה לקולא באיסור דרבנן, שלחים מחמת דבר אחר — מטמינים בהם. רי"ף, רא"ש].

א. לשיטת רשב"ם והרי"ד ור"י מאורלינש (הובא באו"ז ח"ב ח), לא אסרו אלא בדבר המבושל לחצאים, אבל קדרה חיה או דבר המבושל — מותר. ורבנו תם ועוד ראשונים סוברים שהטמנה אסורה בכל אופן. וכן העיקר להלכה, ובמקום שנהגו להקל על פי סברה ראשונה אין למחות בידם, אבל אין לנהוג כן בשאר מקומות (רמ"א רנו, ז).

יש אומרים שמותר להטמין בדבר המוסיף הבל תבשיל העשוי לאכילה למחרת, שאין חוששים בזה שמא יחתה. ואולם אין הלכה כן, אך בדיעבד — אינו נאסר באכילה. עפ"י רמ"א רנו, א וערוה"ש שם. והוא הדין להטמין בערב שבת בבוקר לצורך ליל שבת, דינו כמטמין לצורך מחר, ואסור לעשות כן ובדיעבד מותר (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ד עד).

ב. יש לאסור להניח גחלים תחת הקדרה אפילו יתן עליהם אפר, לפי שהגחלים מעלים הבל (תוס').

נחלקו הראשונים בדין הטמנה במקצת, האם היא אסורה, הגם שלמעלה הקדרה מגולה — וכן פסק השו"ע (רנ"ג, א), או מותרת — וכן פסק הרמ"א.

ג. כתבו התוס' (והרא"ש והרשב"א ועוד), העושה חפירה גדולה ומניח הקדרה בתוכה — אין זו הטמנה, לפי שאויר מפסיק בין הקדרה לכותל ואין 'הטמנה' אלא בדבר הנוגע בקדרה מסביבותיה.

ב. אמר ר' זירא: קופה (= סל) שטמן בה — אסור להניחה על גפת של זיתים. ופרשו, לפי שגפת זה מעלה הבל, שלא כגפת שומשומין, לכך אסור.

א. הרמב"ן כתב שתי אפשרויות; אפשר דוקא אם הטמין הקדרה בקופה מצדיה ומלמעלה, כגון שהפך הקופה, ושולי הקדרה נוגעות בגפת, והקופה נוגעת גם היא בגפת, כך שהקדרה מכוסה מכל צד, ולמטה היא נוגעת בדבר המוסיף הבל — רק אז אסור. ואפשר אפילו יש לקופה שולים, הואיל והם נוגעים בגפת המעלה הבל, אף זה אסור. ולא הותרה שהייה אלא על גב כסא של ברזל, שהקדרה אינה נוגעת כלל בגחלים.

והרשב"א הוסיף לאסור אפילו אם טמן הקדרה בקופה ותלאה באויר, ומלמטה יש גפת או דבר המוסיף הבל, הגם שאינו נוגע בקופה — אסור. וכן פסק השלחן-ערוך (רנ"ג, ח).

ב. להניח קדרה טמונה על גבי זבל וסיד — המאירי כתב שאסור, כדין גפת של זיתים. והשפת-אמת צדד שמותר, וכן בספר חדש האביב.

דף מח

- סח. א. האם מותר להניח סודר על קנקן של חמים, או לפרוס בגד על הגיגית?
- ב. האם מותר לטלטל מוכין שטמן בהם?
- ג. האם מותר להכניס נוצות לתוך הכר והכסת?
- ד. בית הצואר (שדרך הכובסים לקשרו) — האם מותר להתירו או לפתחו מלכתחילה בשבת?

שאלות ותשובות לסיכום מסכת שבת

א. רבא גער בעבדו של ראש הגולה שהניח סודר על פי הקנקן (של מים או יין; לדעת רבנו תם אין כיבוס אלא במים, ומפרש שמדובר כאן במים. וערש"י, רש"ש, חדש האביב) והניח הנטלה (= כלי לשאיבת המשקה) עליו, מפני החשש שיבוא לסחטו מן המים שנבלעו בו [כפי שאכן ארע]. ובארו שדוקא בכגון זה, שהוא מקפיד על הרטבת הבגד, אבל בגד המיוחד לפריסה על הגגית — מותר, שכך דרכו ואין מקפידים על הרטבתו ולא יבואו לסחטו.

ב. סתם מוכים הגם מוקצים, לפי שמיועדים למלאכה (לעשות מהם לבדים). ואין אומרים הלא ראויים להסב עליהם.

ואם טמן בהם קדרה — אביי אסרם בטלטול, לפי שהם נשארו מוקצים למלאכה, אלא שהטמין בהם באקראי.

א. כתבו התוס' בשם הרשב"א, שלפי תירוץ רבינא (להלן מט.) אין המוכין מוקצים אלא בשל הפתק (= אוצר, מחסן), אבל סתם מוכין שטמן בהם אינם מוקצים. ויש אומרים שאין חילוק בדבר. ויש אומרים שלא אסרו אלא לשבת אחרת, אבל באותה שבת שהטמין בה, אינם מוקצים (עפ"י רמב"ן ור"ן להלן, ועוד).

ב. השפת-אמת צדד שדוקא מוכין שטמן בהם אסורים בטלטול, אבל כגון עשבים וזגים שהם זולים מן המוכין, אם טמן בהם מותר לטלטלם. אלא שהעיר שמסתימת הפוסקים לא משמע כן.

ג. אין נותנים את המוכים / הנוצה לתוך הכר או הכסת החדשים, לא בשבת ולא ביום טוב, אבל אם נשרו מהם — מחזירים.

והוא הדין לכל כיוצא בזה — כגון נותקו חוטי הסרבלי; אם הנקב רחב וניתן להחזירם ללא טורח, מותר. ודוקא בענין שאין לחוש שמא יתקע או יקשור. (תוס').

נראה שמותר לנפח כדור או דמויות חיות וכדו' [בפה או אף על ידי משאבה, כאשר כך היא דרך ניפוחם], כאשר האויר נשמר בהם על ידי פקק מיוחד או גומי (ללא קשירה) — לפי שאין בדבר טורח גדול וגם אין בו אומנות. (עפ"י הגרשו"א). ויש אומרים דוקא בישן ולא בחדש, כמו מילוי מוכין בכר (יסודי ירוקן, מובא בשמירת שבת כהלכתה טז, ח ובהערה. ויש סוברים שתמיד נידון זה כחדש, שהרי האויר שממלא עתה אינו אותו אויר שיצא, שלא כבהחזרת מוכין. ואולם דעת הגרשו"א (במנחת שלמה י"א, ה) שאין זה נחשב כנותן בתחילה. ע"ש).

ד. מתירים בית הצואר (שקשרו הכובס, ואינו קשר של קיימא. ריטב"א) בשבת, אבל לא פותחים לכתחילה, שהרי הוא עושה כלי. וחייב חטאת. (רב יהודה אמר רב).

ט. מה דינם של כלים מחוברים, לענין קבלת טומאה והזאה לטהרתם?

שלל של כובסים (— שהכובסים שוללים הבגדים ביחד לצורך כיבוסם), ושלשלת של מפתחות, [וכן הבגד שהוא תפור כלאים — שסופו לנתק התפירה] — חיבור לטומאה, שאם נטמא אחד נטמאו כולם, עד שיתחיל להתיר. ואפילו לאחר שנגמרה מלאכת הכיבוס מועיל חיבורם זה, (לפי שרק מעשה מוציא מידי מעשה, לטהר. רש"י).

ואולם מקל (דעלמא) שעשהו יד לקרדום — הריהו חיבור לטומאה רק בשעת מלאכה. ובארו טעם החילוק, לפי שאדם זורק את המקל בגמר השימוש בקרדום, אבל בשלל של כובסים, גם שלא בשעת מלאכה נוח לו בחיבור זה, שאם ייטנפו בגדיו, חוזר ומכבסם כשהם מחוברים בשלל.

ואמרו שדין זה כשיטת רבי מאיר שאמר, בית הפך ובית התבלין ובית הנר שבכירה, מטמאים במגע עם הכירה, כי חיבורם מועיל להחשב ככלי אחד לענין טומאה, אבל רבי שמעון מטהר, כי סובר שאין חיבור מועיל לענין טומאה כלל.

כתבו התוס': דוקא בכגון שלל של כובסים וכלי הכירה, שכל כלי אינו נצרך לכלי האחר, אבל מקל של קורדום, כיון שהקורדום צריך למקל, שמא מודה רבי שמעון שנחשבים חיבור בשעת מלאכה. והרמב"ן כתב שגם במקל גחלק רבי שמעון (וכן צדד מדנפשיה השפת-אמת).

עוד פרשו: גם לרבי מאיר אין חיבור מועיל אלא מדרבנן, [ואין שורפים תרומה וקדשים בטומאה זו שעל ידי החיבור], ולכך אמר רבי מאיר שבטומאת אויר של כלי חרס, אין הכירה ובית הפך וכו' מטמאים זה מזה, שעשו חכמים היכר בדבר, להודיע שאין חיבור זה מועיל מן התורה.

וכן לענין שלל כובסים — אין נטהר בגד אחד על ידי הזאה על האחר, כפי ששינונו במסכת פרה. וכן לענין מקל בקורדום, אף על פי שהקורדום צריך למקל, אינו חיבור מהתורה לפי שאדם זורקו לאחר השימוש, הלכך אינם חיבור לענין הזאה. תוס'. ורעק"א נסתפק לומר שבגד שנטמא על ידי חיבור השלל, גם יכול להיטהר על ידי חיבור, שאם היוו על הבגד שנגעה בו טומאה, נטהרו גם השאר. וכן צדד בשפת אמת. ע"ש.

ישנם סוגי כלים שהם מהוים חיבור זה לזה מן התורה בשעת מלאכה, בין לענין טומאה בין לענין הזאה, (מפני שהם משמשים לאותה מלאכה וצריכים זה לזה. תוס') — מספורת (= מספרים) של פריקים ואיזמל של רהיטני (= מקצועה), אלא שחכמים גזרו אף שלא בשעת מלאכה, שיהיו חיבור לטומאה. וכן גזרו לענין הזאה שלא יהיו חיבור — אטו שלא בשעת מלאכה. (רבא).

א. כלים אלו הם מפוצלים, ומחוברים זה לזה במסמרים. ירושלמי פרק האורג; רמב"ם פרה יב, ד).

ומבואר ברש"י וברמב"ן (נח): שלאחר מלאכתם נוהגים להפריד החלקים זה מזה.

יש דברים שהם מהוים חיבור גמור זל"ז הן לטומאה הן להזאה, כגון הזוג והענבל שאין רגילים להפרידם זמ"ז. ע' להלן נח: וברמב"ן, וכ"כ הרמב"ם ועוד. וע' חו"א כלים טז, ג.

ב. לדעת רשב"א (מבעלי התוס'), שלא בשעת מלאכה, כיון שאינם חיבור מן התורה — כל חלק כשהוא בפני עצמו אינו מקבל טומאה כלל [— לדעת חכמים ולא לר' יהודה, במשנת כלים], אלא שאם נטמאו והופרדו ונתחברו שוב, חוזרים לטומאה ישנה. ובתוס' להלן (נח): נקטו עפ"י התוספתא, שכל חלק מקבל טומאה בפני עצמו.

דף מט

ע. א. באלו דברים טומנים את התבשיל בערב שבת?

ב. עורות ונסרים — האם הם מוקצים בשבת אם לאו? [מה דין העורות לענין קבלת טומאה?]

ג. מנין אבות מלאכות ארבעים חסר אחת — כנגד מי?

א. שנינו במשנה: טומנים בכסות ובפירות, [ולתנא דבי אושעיא, דוקא בכסות ובפירות יבשים ולא בלחים. ומשמע שהוא חולק על משנתנו. תוס'. והרי"ד כתב שאין כאן מחלוקת, וגם משנתנו לא התירה אלא ביבשים], בכנפי יונה (= נוצות) ובנסורת של חרשים (= נגרים) ובנעורת של פשתן [דקה]. רבי יהודה אוסר בנעורת דקה ומתיר בגסה. וכן טומנים בשלחים (= עורות) ובגיזי צמר. וכן בתבן, בזגים, במוכים ובעשבים — כשהם יבשים (מז:).